

Kent ve Medya Ortamlarında
Âşıklık Geleneği
Ozan Ali Dağcı

Yazar
Cevdet Avcı

ISBN: 978-625-7305-43-3

1. Baskı
Eylül, 2021 / Ankara

Yayın Sertifika No
46683

Matbaa Sertifika No
46682

 Grafiker®
Yayınları
Yayın No: 409
Web: grafikeryayin.com

**Kapak, Sayfa Tasarımı,
Baskı ve Cilt**

 Grafiker®
Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Ođuzlar Mahallesi
1396. Cadde No: 6/A
06520 Balgat-ANKARA
Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx
Faks : 0 312. 284 37 27
E-mail : grafikere@grafiker.com.tr
Web : grafikere.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

Anne ve Babama

ve o zaman ckgada yalnız yürüdüğü yollara...

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
KISALTMALAR.....	11
GİRİŞ.....	13

1. BÖLÜM

KENT VE MEDYA ORTAMLARINDA ÂŞIKLIK GELENEĞİ

1.1. Sözlü Kültür, Göç, Din ve Sosyo-Ekonomik Bağlam.....	19
1.2. Âşıklık Geleneğinin Teşekkülü ve Sosyo-Kültürel Zemini.....	30
1.3. Âşıklık Geleneğinde Sanatçı Tipi ve Adlandırmalar.....	44
1.4. Kent ve Kültür: Kent Ortamında Âşıklık Geleneği.....	52
1.4.1. Kent, Kentleşme ve Kültür İlişkisi.....	53
1.4.2. Kent Ortamında Âşıklık Geleneği.....	60
1.5. Medya ve Kültür: Medya Ortamında Âşıklık Geleneği.....	69
1.5.1. Medya Kültürü.....	70
1.5.1.1. Yazılı Medya.....	70
1.5.1.2. Radyo.....	77
1.5.1.3. Sinema ve Televizyon.....	79
1.5.1.4. Bilgisayar, Mobil Cihazlar ve İnternet Medyası.....	87
1.5.2. Medya Ortamlarında Âşıklık Geleneği.....	92

2. BÖLÜM

KENT VE MEDYA ORTAMLARINDA BİR SANATÇI TİPİ OZAN ALİ DAĞCI

2.1. Hayatı.....	104
2.1.1. Doğumu ve Ailesi.....	104
2.1.2. Eğitimi ve Meslek Hayatı.....	104
2.1.3. Yetiştığı Sosyo-Kültürel Çevre.....	105
2.2. Ozanlığı/Âşıklığı.....	110
2.2.1. Şiir Yazmaya Başlaması.....	110

2.2.2. Mahlası ve Etkilendiği Gelenek Çevresi.....	114
2.2.3. Âşık Müziği ve Ozan Ali Dağcı'nın Müzikal Kimliği.....	116
2.2.4. Âşıklık Geleneği ile İlgili Görüşleri.....	121

3. BÖLÜM

OZAN ALI DAĞCI'NIN ŞİİRLERİNDE BİÇİM, İÇERİK VE ÜSLUP

3.1. Biçim Özellikleri.....	123
3.1.1. Ölçü ve Durak.....	123
3.1.2. Kafiye/Ayak ve Redif.....	126
3.1.3. Nazım Biçimleri.....	130
3.2. İçerik Özellikleri.....	133
3.2.1. Nazım Türleri.....	133
3.2.1.1. Ağıtılma.....	134
3.2.1.2. Güzelleme.....	136
3.2.1.3. Öğütleme.....	138
3.2.1.4. Övgüleme.....	140
3.2.1.5. Taşlama.....	142
3.2.1.6. Yakınma.....	144
3.2.1.7. Yiğitleme.....	146
3.2.2. İşlenen Konular.....	148
3.2.2.1. İnsan.....	148
3.2.2.2. Aşk/Sevgi.....	149
3.2.2.3. Ayrılık/Hasret.....	151
3.2.2.4. Gam/Keder.....	153
3.2.2.5. Doğa.....	153
3.2.2.6. Gurbet.....	155
3.2.2.7. Ölüm.....	156
3.2.2.8. Sitem.....	157
3.2.2.9. Sosyo/Ekonomik Hayat.....	159
3.2.2.10. Tecrübi Bilgi.....	159
3.2.2.11. Zamandan Yakınma.....	161
3.2.2.12. Vatan Sevgisi.....	162

3.2.2.13. Köy.....	163
3.2.2.14. Kent (Gaziantep-Kilis).....	163
3.2.2.15. Popüler Kültür.....	164
3.2.2.16. Güncel Olaylar.....	165
3.2.2.17. Din.....	166
3.2.2.18. Özel Günler.....	166
3.2.2.19. Diğer Konular.....	167
3.3. Üslup Özellikleri.....	168
3.3.1. Anlatım Yolları.....	168
3.3.1.1. Tasvir Yoluyla Anlatım.....	168
3.3.1.2. Tahkiye Yoluyla Anlatım.....	169
3.3.1.3. Nasihat Yoluyla Anlatım.....	169
3.3.1.4. Doğrudan Anlatım.....	170
3.3.1.5. Soru Yoluyla Anlatım.....	171
3.3.2. Söz Sanatları.....	171
3.3.2.1. Teşbih.....	172
3.3.2.2. İstiare.....	172
3.3.2.3. İstifham.....	173
3.3.2.4. Tezat.....	174
3.3.2.5. Tekrir.....	175
3.3.2.6. Tenasüp.....	176
3.3.2.7. İrsalimesel.....	176
3.3.2.8. Mecazımürsel.....	177
3.3.2.9. Teşhis.....	178
3.3.2.10. Telmih.....	179
3.3.2.11. Tariz.....	180
3.3.3. Kişi Adları.....	180
3.3.4. Yer Adları.....	182
3.3.5. Anlatım Kalıpları.....	183
3.3.5.1. Atasözü ve Deyimler.....	183
3.3.5.2. Dualar ve Beddualar.....	185

4. BÖLÜM

OZAN ALİ DAĞCI'NIN ÜRETİM VE İCRA/AKTARIM ORTAMLARI

4.1. Üretim Ortamlarının Sözlü, Yazılı ve Elektronik Boyutu.....	189
4.2. İcra/Aktarım Ortamları.....	192
4.2.1. Düğünler, Törenler, Şenlikler ve Çeşitli Toplantılar.....	192
4.2.2. Medya Kültürü Ortamı.....	194
4.2.2.1. Radyo, Televizyon ve CD.....	195
4.2.2.2. Sosyal Medya: WhatsApp, Facebook, YouTube.....	197
SONUÇ	201
KAYNAKLAR	213
DİZİN	225
EKLER	233
EK 1. OZAN ALİ DAĞCI'NIN ŞİİRLERİ.....	235
1. Yedi Heceli Şiirle.....	235
2. Sekiz Heceli Şiirler.....	253
3. On Bir Heceli Şiirler.....	311
4. On Üç Heceli Şiirler.....	366
5. On Dört Heceli Şiirler.....	366
6. Atışma Örnekleri.....	367
EK 2. FOTOĞRAFLAR.....	369

ÖNSÖZ

Kent ve medya ortamlarına bağlı olarak 19. yüzyıldan bu yana ortaya çıkan değişimler, kültürel hayatın şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Batı merkezli sosyo-ekonomik gelişmeler, coğrafi konumu ve dâhil olduğu medeniyet dairesi itibariyle Türkiye’yi de yakından etkilemektedir. Sanayileşme, nüfus artışı ve köy çevresindeki toprak sorunları gibi nedenlerden dolayı Türkiye’de 1950’lerden bu yana iç ve dış göç hareketliliği yaşanmaktadır. Bu bağlamda kentleşme süreci olumlu ve olumsuz yanlarıyla sosyal ve kültürel hayatın merkezine oturmuştur. Benzer bir durum iletişim araçlarının yaygınlaşması ve işitsel-görsel medyanın hayatı etkisi altına almasıyla da ortaya çıkmıştır. Türkiye’de okur-yazarlığın artması ve yazılı kültürün oluşması sancılı bir dönemi kapsamaktadır. Ancak radyo ve televizyon gibi diğer iletişim araçlarının kabul görmesi çok daha kısa bir sürede olmuştur. Radyo, sinema, televizyon ve internet teknolojileri ile medya ortamları toplumu büyük bir hızla dönüştürmüştür. Bu çerçevede Türkiye bağlamında üretim-tüketim ve ulaşım-iletişim sistemlerinin aşağı yukarı bir asırlık süreçteki çarpıcı değişimi, geleneksel kültür unsurlarını pek çok bakımdan etkilemiştir. Bu unsurlardan birisi âşıklık geleneğidir.

Âşıklık geleneği ve sanatçı tipi; ürün, üretim ve icra/aktarım boyutları bakımından kent ve medya ortamlarında yer alan geleneksel kültür unsurlarındandır. Türk kültüründe İslam öncesi dönemden bugüne uzanan edebî-estetik anlayış ve sanatçı yaratıcılığı açısından önemli işlevleri üstlenen âşıklık geleneği, araştırmacılar tarafından en fazla ele alınan konulardan birisidir.

Âşıklık geleneği ve sanatçı tipi araştırmalarına katkı sağlaması amacıyla hazırladığımız bu çalışmada, kent ve medya ortamlarında kendisine yer edinmeyi başarmış; eserlerinde şekil, içerik ve icra/aktarım bakımından gelenek zemininden beslenen bir sanatçı tipi olarak Ozan Ali Dağcı örneğini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma, “Giriş”, dört bölüm, “Sonuç”, “Kaynaklar”, “Dizin”, “Sözlük” ve “Ekler” kısımlarından oluşmaktadır. Çalışmanın “Giriş” kısmında, kent ve medya ortamlarına bağlı olarak âşıklık geleneği ve sanatçı tipi konusundaki genel yaklaşım ortaya konulmuştur.

“Kent ve Medya Ortamlarında Âşıklık Geleneği” adlı “1. Bölüm”de âşıklık geleneğini ortaya çıkartan sosyo-ekonomik ve kültürel boyut ele alınmış ayrıca sözlü kültür, göç ve din etkenleri üzerinde durulmuştur. Daha sonra âşıklık geleneğinin teşekkülü ve değişim süreçleri hakkında bilgi verilerek bu süreçte ortaya çıkan sanatçı tipolojisine değinilmiştir. Kent ve medya kavramlarının ayrıntılı olarak ele alındığı bu bölümde, âşıklık geleneği ve

sanatçı tipinin kent ve medya ortamlarındaki durumu incelenmiştir. “2. Bölüm”de “Kent ve Medya Ortamlarında Bir Sanatçı Tipi Ozan Ali Dağcı” başlığıyla Dağcı’nın hayatı, yetiştiği sosyo-kültürel çevre ve sanatçı kimliğini kazanma süreci ele alınmıştır. Ayrıca, 20-21. yüzyıl şartlarında âşıklık geleneği zemininde yetişen bir sanatçı örneği olarak incelenen Ozan Ali Dağcı’nın, kentteki sosyal hayat ve medya unsurlarından beslenme tarzı üzerinde durulmuştur. Çalışmada “3. Bölüm”, “Ozan Ali Dağcı’nın Şiirlerinde Biçim, İçerik ve Üslup” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Dağcı’nın şiirleri incelenerek şiirlerin âşık tarzı geleneğe yapı ve içerik bakımından uygunluğu ortaya konulmuştur. “Ozan Ali Dağcı’nın Üretim ve İcra/Aktarım Ortamları” başlıklı “4. Bölüm”de, Dağcı’nın şiirlerini üretim sürecini etkileyen sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamları değerlendirilmiştir. Daha sonra kent ortamındaki düğünler, törenler, şenlikler ve çeşitli toplantıları bir icra/aktarım alanı olarak kullanması üzerinde durulmuştur. Ozan Ali Dağcı’nın sanat hayatına yön veren önemli etkenlerden birisi medya ortamlarıdır. Yerel ve ulusal radyo ve televizyon programlarına katılan Dağcı, sosyal medyayı da etkin olarak kullanmaktadır. Kendi Facebook ve YouTube sayfasından dinleyici/izleyicileriyle bir araya gelmekte ve buradaki etkileşim, üretim ve icra performansına katkı sağlamaktadır.

Çalışmaya Ozan Ali Dağcı’nın şiirlerinde geçen yöresel kelime ve ifadeleri içeren “Sözlük” eklenmiştir. Çalışmanın “Ekler” kısmında şiir örnekleri hece sayısına göre sıralanarak gruplandırılmıştır. Fotoğraflar başlığında Dağcı’nın katıldığı etkinliklerin bir kısmına ait görsellere yer verilmiştir.

Akademik hayatımın her aşamasında olduğu gibi bu çalışmanın şekillenmesinde de katkılarıyla yol gösteren Hocam Prof. Dr. Ruhi Ersoy’a ve arşivini benimle paylaşan Ozan Ali Dağcı’ya teşekkür ederim.

Cevdet Avcı
Gaziantep 2021